

Thema: Internationalisering

Revolutie of stapje in een evolutie?

In AGORA dit keer een vijftal artikelen over internationalisering. Een thema dat wordt ingegeven door de gebeurtenissen die ons over vier jaar te wachten staan. Kranten, tijdschriften, TV-programma's, alles staat bol van de toverformule die op 31 december 1992 in werking schijnt te treden. Als we de berichten mogen geloven staat er welhaast een revolutie voor de deur. Dit nu lijkt wat overdreven. Inderdaad zal de totstandkoming van de Europese interne markt de afzonderlijke bedrijven dwingen zich (nog) meer op het buitenland te richten. Maar voor de toch al zeer internationaal georiënteerde Nederlandse economie mag wat dat betreft de schok niet al te hard aankomen.

We moeten de maatregelen die in 1993 van kracht worden dan ook niet zien als de oorzaak van een totale omwenteling. '1992' is niet veel meer dan een fase in het proces van internationalisering dat al veel langer gaande is en waarvan het eind voorlopig nog niet in zicht is. En wie weet leidt dat proces nog eens tot een werkelijk 'global system' met een gemeenschappelijke markt.

Internationalisering is het steeds meer onderling vervlecht raken van de verschillende nationale economieën en -als gevolg daarvan- de nationale samenlevingen. Dit proces is inherent aan de ontwikkeling van de kapitalistische economie. Internationalisering komt dan ook niet zozeer voort uit één of ander metafysisch streven naar internationale samenwerking, maar meer uit economische motieven. De erkenning daarvan lag ook ten grondslag aan de oprichting van de voorloper van de EG, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal in 1951. De volgende stap was de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap bij het verdrag van Rome in 1957 en pas in de jaren '70 werd aan de samenwerking ook in politieke zin vormgegeven toen een democratisch gekozen orgaan -het Europees Parlement- invloed kon gaan uitoefenen op de besluitvorming.

De Europese éénwording kan ook worden gezien als het logische gevolg op de vorming van de nationale staten in de achter ons liggende eeuwen. Ook hier is de relatie met de economie duidelijk. Ons land werd bijvoorbeeld pas werkelijk een eenheid toen de Industriële Revolutie zich hier voltrok. Overigens heeft de geschiedenis geleerd dat geen enkel proces van éénwording zonder problemen verloopt. Er zijn altijd bevolkingsgroepen die zich verzetten tegen de integratie in een groter verband, bang als ze zijn om hun eigen identiteit te verliezen. Dat verzet heeft dan vaak wel reactionaire trekjes. Wat zullen de gevolgen van '1992' zijn voor de toekomstige ruimtelijke orde in Europa? En wat zal de plaats van Nederland daarin zijn? Ook hier geldt dat na deze datum geen plotselinge trendbreuk zal optreden. Wel is het mogelijk dat een aantal ontwikkelingen, die al geruime tijd zichtbaar zijn, zich versterkt zullen doorzetten. Zo is daar de 'verschuiving van het economisch zwaartepunt binnen Europa'. De betekenis van het traditionele kerngebied in het Noordwesten neemt af terwijl meer naar het zuiden de economie zich voorspoedig ontwikkelt. Te pas, maar misschien vaker te onpas, wordt daarbij geroepen dat ons land de aansluiting niet mag missen en sommigen zien de hoge-snelheidstrein als het middel tegen een dreigende 'periferisering' van Noordwest-Europa.

Als genoemde ontwikkeling zich inderdaad doorzet en het economisch zwaartepunt in en rond het Alpengebied komt te liggen, is de stelling dat ons land fysiek gezien onderdeel van de periferie uitmaakt, op zich juist. De vraag is dan, of dit een ramp is. De Scandinavische landen liggen al jaren aan de rand van het Europese economische gebeuren en echt slecht gaat het daar niet. Kennelijk zijn er manieren om in de Europese periferie het hoofd ruim boven water te houden.

Daarbij mogen we dan overigens niet vergeten dat ons land altijd sterk afhankelijk is geweest van de economische ontwikkelingen in het buitenland. Zo is het vol te houden dat de Industriële Revolutie in ons land grotendeels een afgeleide is geweest van de industrialisatie in de ons omringende delen van Europa. Onze ontwikkeling na de tweede wereldoorlog is voor een deel op dezelfde wijze te verklaren. De vorming van de interne markt zal die afhankelijkheid waarschijnlijk alleen nog maar vergroten. Zonder naar volledigheid te streven komen in het navolgende themadeel van AGORA een aantal aspecten aan de orde van de internationale ontwikkelingen binnen Europa en de plaats van Nederland daarin. Daarbij beginnen we met vast te stellen dat de economie meer dan ooit gebaseerd zal zijn op een nieuwe 'grondstof': kennis. Aan dit aspect zijn twee artikelen gewijd. Martin Dijkstra en Cees Cortie bespreken het ontstaan van nieuwe kernregio's, de zogenaamde 'High Lands' ten koste van de oude, de 'Low Lands'. Als de laatste hun economische positie willen behouden, zullen ze extra aandacht moeten besteden aan de ontwikkeling van kennis en vooral de overdracht daarvan. Een sterke regionale integratie is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Thijs Pennink gaat in op de wijze waarop de *kennistransfer* is geregeld in één van de huidige 'topregio's' bij uitstek: Baden-Württemberg in Zuid-Duitsland. In onze rubriek VISIE komt ditmaal aan het woord de heer ir. Leeftang, directeur Ruimtelijke Planvorming bij de RPD. Hij vertelt hoe de internationalisering in de Vierde nota is verwerkt. Hij wijst er onder andere op dat Nederland het eerste land is, waar dit thema zo expliciet in de ruimtelijke ordening ter sprake komt. Ten slotte aandacht voor een aspect dat ook de heer Leeftang ter sprake bracht, ons traditionele sterke punt, de 'distributiesector'. Aangezien Nederland in Rotterdam en Amsterdam een 'mainport' en een 'gateway' van formaat bezit, is het zaak deze functie te versterken en verder uit te bouwen. In dit kader is vorig jaar opgericht *Nederland Distributieland*, een samenwerkingsverband van bij de handel en het transport betrokken bedrijven en instellingen en de overheid. Erik Louw bericht in het kort over deze organisatie. Verder koos AGORA er voor een tweetal minder bekende kanten van onze distributiesector te belichten. In het eerste artikel bespreekt Erik Louw zijn onderzoek naar de Nederlandse douane-entrepots. Deze vormen een essentiële voorwaarde voor een soepel verloop van de internationale handel via ons land. Ten tweede komt in een artikel van Stefan Funnekotter en Arend Smits de betekenis van de regionale luchthavens aan bod. Ze blijken een belangrijke aanvulling te zijn op 'gateway' Schiphol.

ERIK LOUW EN MAX POPMA

Op weg naar de Europese éénwording. 1957, het verdrag van Rome, het Europa van de zes.

1973, toetreding van Groot-Brittannië, Ierland en Denemarken.

1981, Griekenland maakt de tien vol.

1986, Spanje en Portugal worden lid van de EG. Turkije heeft inmiddels laten weten lid te willen worden en onlangs toonde ook Oostenrijk interesse.